

А ви знаєте, хто такий Стівен Гокінг?

Це дуже розумний дядько, хоч на перший погляд ви б за нього й щербатої копійки не дали.

Коли я був меншим, то думав, що це він вигадав Чорну Діру, але мій брат усе пояснив й анітрохи з мене не кепкував.

Ба більше, навіть показав мені, де ота Чорна Діра знаходиться.

Відтоді я часто замислювався, коли ж Стівен Гокінг знайшов час, щоб відвідати мого брата й відкрити оту Чорну Діру, але мій брат був дуже зайнятий, бо готувався до іспиту.

А коли він готувався, то чіпляв на двері своєї кімнати табличку, на якій було написано: «Вхід заборонено», а під написом виднів череп і перехрещені кістки.

Тоді я знав, що це не жарти, і єдиною людиною, якій дозволялося заходити до кімнати, була наша мама.

Зрештою, без неї він би просто помер з голоду.

Мама заходила до кімнати кілька разів на день, штовхаючи попереду столика на коліщатах, а згодом забиравала порожній посуд на кухню.

Я жалкував, що мені не давали це робити, проте мама вважала, що я ще замалий. Підозрюю, що коли б я поговорив з нею про Чорну Діру й Гокінга, вона би змінила думку, але маму завжди більше цікавило те, як я вчуся, аніж те, що я думаю. Коли один-єдиний раз я наважився натякнути їй про Чорну Діру, вона негайно запитала, як правильно писати «діра» чи «дира».

Я їй щось відповів, здається, дуже навіть дотепно, що коли напишеш «дира», то тут-таки в неї впадеш, але маму це трохи роздратувало.

І, мабуть, усе скінчилося б якимсь диктантом, якби за мене не вступився мій брат.

Він пояснив мамі, що в мене рідкісне, як на мій вік, почуття гумору, і що почуття абсурду притаманне людям, які в майбутньому мають шанс стати геніями.

Але, звісно, ніщо про те не свідчило принаймні, якщо йшлося про мене. Моя класна керівничка стверджує, що я тугодум, хоча з усього класу лише я прийшов до школи, уміючи читати, додавати, віднімати, множити й ділити до ста.

– Майбутні генії мають право бути ексцентричними, – захищав мене брат, коли я відмовився йти на день народження до товариша. Той, звісно, не зрозумів, що мені справді не подобалося в «МакДональдзі», але не через їжу, а через клоуна, який вишкірявся з рекламних плакатів.

Абсолютно невідомо, чому саме тоді я боявся клоунів і паяців, але я мав право на власні страхи. Принаймні так мені пояснив мій брат.

– Коли я був твого віку, то боявся Мишей-Під-Підлогою, – сказав він, – хоча жодної ніколи не бачив.

Коли я запитав його чому, брат пояснив, що Миші-Під-Підлогою гірші, ніж терміти, бо живуть у нашому кліматі й легко можуть впоратися із залізобетоном, навіть армованим.

Братова розповідь справила на мене таке враження, що я відразу перестав боятися клоунів, зате весь тиждень схоплювався вночі з криком, бо під моїм ліжком щось шаруділо й шурхотіло. Звісно, я й словом не похопився, коли мама прибігла до кімнати, щоб засвітити нічну лампу.

Бо якби я писнув бодай слівце, миші могли помститися й почати гризти підлогу в моїй кімнаті...

– Мусиш приборкати свій страх, – сказав брат.

Він узяв аркуш паперу й фломастер і наказав мені намалювати Мишу-Під-Підлогою. Побачивши страховисько, озброєне електропилкою, чи то пак чимсь, що мало б її нагадувати, мама сплотніла й вручила мені розмальовку, надіслану тіткою з Америки.

У розмальовці було багато кумедних малюнків, героями яких, за іронією, виявилися миші, тож я вирішив зробити ще одну спробу, і тим самим фломастером, яким намалював Мишу-Під-Підлогою, домалював жахливі, наїжачені металевими гостряками пастки й кровожерних котів.

І коли відчув, що мій страх бодай трохи відступив, запхнув розмальовку далеко під ліжко.

Вочевидь, Мишам-Під-Підлогою не сподобалося те, як я з ними вчинив, бо розмальовка зникла...

Відтоді не залишалося іншого виходу, крім очікувати страхітливої помсти моїх переслідувачів, але Миші обрали найвишуканішу з усіх можливих тортур – непевність.

– Не думаю, що це Миші-Під-Підлогою забрали розмальовку, – зауважив мій брат. – Якби то були вони, то пошматували б її на клапті.

А й справді, під ліжком не знайшлося жодного, навіть найменшого клаптика паперу.

– Ну, я ж казав! – заявив брат, коли я поділився з ним своїм відкриттям. – Тобі певним чином пощастило.

– А чому «певним чином»? – здивувався я.

Брат знизав плечима.

– Бо це може свідчити лише про одне.

Я відчув, як спина мені взялася сиротами. Брат серйозно глянув на мене й зітхнув. Я вже знав, що це не віщує нічого доброго.

Глянув на нього запитливо.

– Я й сам не знаю, чи розповідати тобі про це...

Незважаючи на спекотний літній вечір, мої руки й ноги похололи.

– Чорна Діра, – похмуро мовив брат.

Я машинально глянув на підлогу.

– Вона під твоїм ліжком, – пояснив він. – Звичайно, я не мав тобі цього казати, але... Я ж твій старший брат, і це певною мірою мій обов'язок.

– А... – почав було я, але брат уже взяв папір і фломастер.

– Оце і є Чорна Діра, – сказав він, підсуваючи мені аркуша. – Чорна Діра функціонує таким чином, – додав, домальовуючи дрібні предмети, що падали до чорного провалля й безслідно там зникали.

Я глянув на малюнок і здригнувся.

Того вечора я робив усе, щоб тільки не заснути у власному ліжку. Звичайно, я не міг залишитися в братовій кімнаті, бо, якщо Чорну Діру названо, це означало, що страх подолано. Не можна було лягти й на дивані коло мами, бо я вже завеликий, отож я скрутився клубочком, мов кіт, у кріслі в дідусевій кімнаті й заходився вдавати, наче міцно сплю, щоб мама не наказала лягати в себе.

Після кількох спроб розбудити мене мама пішла собі, і лише тоді я справді заснув. Над ранком мені наснилося, що Миші-Під-Підлогою відгризли мені великого пальця на нозі, та коли я прокинувся, виявилось, що то просто затерпла нога.

Я розтер ступню й пошкунтильгав на кухню. Налив собі склянку апельсинового соку і, коли нога повернулася до звичного стану, навшпиньках подався до своєї кімнати. Минаючи схованку, яку брат називав «ванькирчиком», я зняв з гачка держака від мітли й, озброєний таким чином, зайшов до себе.

Ставши навколішки перед ліжком на такій відстані, яка видалася мені безпечною, я кінчиком держака підняв покривало.

Але під ліжком було так темно, що я нічого не помітив.

Нині, коли від того дня вже минуло трохи часу, мені здається це смішним і дитячим, проте... по-справжньому страшно й таємничо зробилося все тоді, коли я почав вивчати англійську.

Я зрозумів, що Чорна Діра, Миші-Під-Підлогою й усі інші речі, які відбувалися в нашому домі, не мали іншого виходу, окрім як просто статися.

Я знаю, що це звучить геть незрозуміло й плутано, та постараюся вам усе пояснити.

Звичайно, ви б і самі зрозуміли це вже із самого початку, та я забув про найважливіше.

Якби я відразу вам назвався, усе було б значно простіше. Так-от, мене звать Пйотрек Ястшембський*.

Я б мав іще сказати, що мій брат завжди зве мене Братчиком, бо я молодший, і так до цього звик, що коли він одного разу назвав мене Пйотреком, я роззирнувся довкола, щоб упевнитися, хто ще, крім мене, був у кімнаті.

Коли я похвалився першою п'ятіркою з англійської (звичайно, що то була така собі недоп'ятірка, бо отримав я її за малюнок), брат лише знизав плечима й знехотя запитав, чи я знаю, що таке «детермінізм».

Мені було соромно зізнатися, що я не знаю, тож я побіг до своєї кімнати, щоб погуглити, тобто зазирнути до Гугла, бо так завжди казав мій брат.

Я довідався, що це вчення, згідно з яким вважається, що факт, момент і місце будь-якої події, а також її перебіг неодмінно визначаються подіями, які передували їй у часі та які її породжують.

* Від польського слова *jastrząb*, що, звісно, означає яструба (прим. пер.).

Я сів на підвіконні й зрештою переклав це собі своєю мовою. Приблизно це виглядало так: якщо щось має статися, то станеться, проте я аж ніяк не міг уторопати, до чого тут моя п'ятірка з англійської...

Звісно, у мене були певні сумніви, бо Гугл – аж ніяк не всезнайко, у цьому я сам переконався, набравши в пошуку слова «миші-під-підлогою», і виявилось, що про них тут не було жодної згадки. Зате знайшов чимало про комп'ютерні миші й підлоги з підігрівом.

– Ну, мені соромно за тебе, – покартав мене брат. – Це однаково, що ти вирішив би знайти в Інтернеті спосіб виготовлення атомної бомби.

Виходить, Миші-Під-Підлогою, вочевидь, були чимсь іще небезпечнішим.

Отож я припинив свої пошуки, тим більше, що брат запитав мене, чи дізнався я, що таке детермінізм.

Я оповів йому по-своєму, і він серйозно кивнув головою.

Узяв аркуш паперу й намалював на ньому Чорну Діру.

А тоді великими літерами написав: «Стефан».

– А скажи-но мені, Братчику, як воно по-англійському?

– Стівен, – відказав я. Це було легко, бо вже на першому уроці вчителька англійської сказала нам, як звучать наші імена англійською, а зі Стефаном ми якраз сидимо за однією партою.

– Саме так, – брат відвернувся й сягнув по англійський словник. – А тепер пошукай слово «яструб».

– *Настек*, – сказав я, відшукавши потрібне слово.

– Ось! – переможно вигукнув брат. – Отож, Ястшембський...? І як, Братчику?

– Гокінг? – перепитав я, і аж зацікавився. Авжеж, я вмить усе збагнув.

Здавалося, наче мене хтось торохнув по голові.

Стефан Ястшембський. Стівен Гокінг. Усе просто. Отож крім мого брата й хвороби з дивною назвою, через яку він практично не підводився з ліжка, існував ще Стівен Гокінг і Чорна Діра в моїй кімнаті. І мені раптом зробилося по-справжньому моторошно.

Я ще хотів поговорити про це із братом, та йому розболілася голова, і мені довелося попрохати маму, аби вона принесла йому таблетку. Я заслони́в вікно й подався до своєї кімнати.

Сів у кріслі трохи віддалік ліжка й почав думати.

– Мусиш думати, – сказав мені якось нещодавно брат. – Мислення – це те, що відрізняє нас від тварин.

Я не зовсім тоді з ним погодився, бо Ейнштейн, щур мого брата, вміє знаходити під кришечкою горішок і відразу вгадати, під якою саме лежать ласощі, але брат виголосив розлогу лекцію на тему відмінностей між розумом тварин і людей.

Мені не вірилося, що Ейнштейн просто цього навчився... І хоча я й не промовив цього вголос, то все ж подумав: «Неправда!», і таким чином несвідомо поділив долю Галілея з його словами: «І все-таки вона крутиться!»

Я сидів у кріслі й думав, а під моїм ліжком відбувалися дивні речі.